

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Введено в дію наказом від
„11” липня 2016 р.
№ 0202-1/338

Ректор В. С. Бакіров

« ____ » _____ 20 ____ р.

Тимчасовий стандарт вищої освіти за
першим (бакалаврським) рівнем освіти

за

освітньо професійною програмою

ПСИХОЛОГІЯ

Спеціальність 053 ПСИХОЛОГІЯ

Затверджено Вченою радою університету “24” червня 2016 року, протокол № 8

Тимчасовий стандарт підготовки

Першого (Бакалаврського) рівня

спеціальністю

053 ПСИХОЛОГІЯ

Тип диплому

одиничний

Обсяг програми

240 кредитів ЄКТС

Нормативний термін навчання

4 роки (на базі повної загальної середньої освіти)

ПЕРЕДМОВА

I. РОЗРОБЛЕНО

робочою групою факультету психології Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна.

II. СХВАЛЕНО

Вченою радою Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна.
Від «24» червня 2016 року протокол №8

III. РОЗРОБНИКИ ТИМЧАСОВОГО СТАНДАРТУ:

Крейдун Н.П.	– декан факультету психології, кандидат психологічних наук, доцент кафедри прикладної психології факультету психології.
Іванова О.Ф.	– доктор психологічних наук, завідувач кафедри загальної психології факультету психології.
Кочарян О.С.	– доктор психологічних наук, завідувач кафедри психологічного консультування та психотерапії факультету психології.
Кряж І.В.	– доктор психологічних наук, в/о завідувача кафедри прикладної психології факультету психології.
Невоєнна О.А.	– кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології факультету психології.
Гімаєва Ю.А.	– кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології факультету психології.

ЗМІСТ

1. Вимоги до рівня осіб, які можуть розпочати навчання за програмою, і вимоги до професійного відбору вступників	5
2. Мета тимчасового стандарту.....	5
3. Характеристики тимчасового стандарту	5
4. Позначки та скорочення.....	5
5. Програмні компетентності	7
6. Програмні результати навчання.....	8
7. Придатність до працевлаштування.....	10
8. Можливості подальшого навчання.....	12
9. Форми, методи навчання та система оцінювання.....	12
10. Форми атестації здобувачів вищої освіти.....	20
11. Посилання.....	21

1. Вимоги до рівня осіб, які можуть розпочати навчання за програмою, і вимоги до професійного відбору вступників

Студентами факультету психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна першого (бакалаврського) рівня вищої освіти можуть стати абітурієнти з базовою середньою освітою. Абітурієнти повинні мати атестат про середню освіту встановленого зразка.

2. Мета тимчасового стандарту

Цей тимчасовий стандарт є нормативним тимчасовим документом, в якому узагальнюється:

- відображаються цілі освітньої та професійної підготовки бакалавра з психології відповідного рівня,
- зміст освіти у вигляді основних результатів навчання й загальних й професійних компетентностей,
- визначається місце фахівця в структурі господарства та його придатність до працевлаштування.

3. Характеристики тимчасового стандарту

- предметна область – 05 – Соціальні і поведінкові науки;
- основна зорієнтованість програми – підготовка фахівців до практичної діагностико-консультативної діяльності, науково-дослідної діяльності, до подальшого навчання на вищих рівнях освіти;
- спрямованість програми – академічна, дослідницька, прикладна, практична;
- відмінності від інших подібних програм – змістовна спрямованість спецкурсів та навчальних дисциплін вільного вибору студентів.

4. Позначки та скорочення

В даному тимчасовому стандарті використовуються такі позначки та скорочення (див. таблиці 1 і 2).

Таблиця 1

Назви і шифри результатів навчання

Назва	Шифр	Опис результату навчання	Примітки
Загальні вміння та навички	ЗВН	Вміння та навички планувати, організовувати, здійснювати різні види діяльності (загальножиттєвої, комунікативної, професійної, саморозвитку)	
Знання з предметної області	ЗПО	Опанування інформацією щодо змісту, видів, закономірностей розвитку та функціонування різних психічних, соціально-психологічних та особистісних явищ	
Практичні вміння та навички	ПВН	Вміння використовувати знання для здійснення практичної професійної діяльності : розробка та впровадження програм психодіагностики, корекційно-консультативної роботи, тренінгів; співпраця з фахівцями з інших галузей	
Когнітивні вміння та навички	КВН	Розвиненість навичок аналітико-синтетичної діяльності, узагальнення та інтерпретації даних, дії контролю та оцінки, критичного осмислення наукових принципів, тверджень, методів тощо	

Таблиця 2

Назви і шифри видів компетентностей

Назва виду компетентностей		Шифр виду компетентності
Загальні	Загально-міжособистісні	КЗМ
	Загально-системні	КЗС
	Загально-інструментальні	КЗІ
Професійні	Загально-професійні	КЗП
	Спеціалізовано-професійні	КСП

5. Програмні компетентності

Загальні вимоги до якостей випускника факультету психології Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна як соціальної особистості відображають гуманістичну спрямованість змісту освіти, головною метою якої є захист життя, діяльності, всебічного розвитку особистості, ефективного спілкування, залучення до досягнень світової культури, формування моральних та естетичних цінностей, активної участі в реалізації ідей людського розвитку.

Вимоги подано у вигляді переліку компетентностей щодо вирішення певних проблем і задач соціальної діяльності у вигляді загальних компетентностей: міжособистісних, системних й інструментальних, та професійних компетентностей: власне професійних й спеціалізовано-професійних (див. таблицю 3).

Таблиця 3

Загальні та професійні компетентності

Компетентності	Шифр компетентності
1	2
Засвоєння наукових та культурних досягнень світової цивілізації у відношенні до різних культур, релігії, прав народів, ідей збереження миру, загальнолюдських цінностей; критично оцінювати політичні, економічні та інші події і явища.	КЗС.01
Реалізація настанов толерантності та гуманності у контексті сучасної мультикультурності на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних та інших подій і явищ	КЗС.02
Володіння державною мовою та двома іноземними мовами на загальному та загально-професійному рівні	КЗІ.03
Здатність до безперервного й актуального навчання, опанування нових знань, методичних розробок, що накопичені у міжнародній психологічній практиці.	КЗП.04
Здатність та до обробки й аналізу інформації з різноманітних джерел	КСП.05
Здатність розуміти та використовувати інноваційні технології в професійній діяльності	КЗП.06
Здатність до ефективних комунікацій, взаємодій	КЗМ.07
Розуміти вимоги формування та інструменти реалізації внутрішньої та зовнішньої політики держави	КЗС.08
Знати та виконувати принципи національного і міжнародного законодавства, вміти захищати свої права у відповідних інстанціях	КЗС.09
Знати загально прийняті норми поведінки і моралі у міжособистісних стосунках і створювати умови для їх дотримання	КЗМ.10
Знати наукові основи сучасної життєдіяльності, засоби фізичного і духовного самовдосконалення	КЗП.11
Здатність до саморозвитку на основі рефлексії й саморегулювання	КСП.12

6. Програмні результати навчання

Таблиця 4

Перелік компетентностей випускників факультету психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, що вимагаються, та результатів навчання, що їх вимагає перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Перелік компетентностей	Шифр компетентностей	Результати навчання	Шифр результату навчання
1	2	3	4
Засвоєння наукових та культурних досягнень світової цивілізації у відношенні до різних культур, релігії, прав народів, ідей збереження миру, загальнолюдських цінностей; критично оцінювати політичні, економічні та інші події і явища	КЗС.01	Розпізнавати в різних політичних, культурних, економічних явищах та подіях, складові компоненти, що несуть в собі позитивні та негативні наслідки шляхом їх аналізу в рамках загально визначених філософських концепцій розвитку суспільства	КЗС.01.ЗВН.01
Реалізація настанов толерантності та гуманності у контексті сучасної мультикультурності на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних та інші подій і явищ	КЗС.02	Проявляти терпимість й людяність до представників різних культур та верств населення з урахуванням їх поглядів на соціокультурні й політичні події, традицій	КЗС.02.ЗВН.02
Володіння державною мовою та двома іноземними мовами на загальному та загально-професійному рівні	КЗІ.03	Вести діловодство та спілкування державною мовою та іноземними мовами	КЗІ.03.ПВН.03
Здатність до безперервного й актуального навчання, опанування нових знань, методичних розробок, що накопичені у міжнародній психологічній практиці.	КЗП.04	Використовувати набуті нові знання та розробки у практичній діяльності	КЗП.04.ПВН.04
		Професійно орієнтуватися у сучасних	КЗП.04.ЗПО.05

		теоретичних підходах та практичних напрямках	
Здатність та до обробки й аналізу інформації з різноманітних джерел	КСП.05	Самостійне опрацювання наукових джерел, видобуток актуальних новітніх світових розробок, що носять теоретичний характер	КСП.05.ЗПО.06
		Здатність використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження та використання нових методів психодіагностики, корекції, консультування, обробляти статистичними методами отримані емпіричні дані	КСП.05.КВН.07
Здатність розуміти та використовувати інноваційні технології в професійній діяльності	КЗП.06	Застосування інформаційно-комунікаційних систем, володіння новітніми технологічними методиками обробки інформації	КЗП.06.ПВН.08
Здатність до ефективних комунікацій, взаємодій	КЗМ.07	Вміння здійснювати комунікації з вітчизняними та зарубіжними колегами, розуміти етику ділового спілкування з представниками країн різних культур	КЗМ.07.ЗВН.09
Розуміти вимоги формування та інструменти реалізації внутрішньої та зовнішньої політики держави	КЗС.08	Виходячи з принципових засад внутрішньої і зовнішньої політики реалізовувати її пріоритети, захищаючи національні інтереси	КЗС.08.ЗВН.10

Знати та виконувати принципи національного і міжнародного законодавства, вміти захищати свої права у відповідних інстанціях	КЗС.09	Вміти використовувати знання у галузі громадського та господарського права, в т. ч. міжнародного; забезпечувати правову легітимність прийняття управлінських рішень	КЗС.09.ЗВН.11
Знати загально прийняті норми поведінки і моралі у міжособистісних стосунках і створювати умови для їх дотримання	КЗМ.10	Враховувати у своїй діяльності специфіку службових відносин, персональної відповідальності	КЗМ.10.ЗВН.12
Знати наукові основи сучасної життєдіяльності, засоби фізичного і духовного самовдосконалення	КЗП.11	Вести та пропагувати здоровий спосіб життя, стимулювати активний стиль поведінки і мотивацію професійного росту, позитивного світосприйняття	КЗП.11.ПВН.13
Здатність до саморозвитку на основі рефлексії й саморегулювання	КСП.12	Вміти регулювати власні емоційні стани, планувати й управляти часом, здійснювати профілактику професійного вигоряння, ставити перспективні цілі для саморозвитку	КСП.12.ЗВН.14

7. Придатність до працевлаштування

Сферою діяльності випускників факультету психології, що здобули першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, є науково-дослідні лабораторії, психологічні центри, зокрема, з діагностики та консультування, психологічні служби середніх навчальних закладів, установ та підприємств.

Конкретне визначення характеру діяльності бакалавра-психолога, його професійного призначення і вимог до знань і умінь подається в даному Тимчасовому стандарті.

Первинні посади підготовленого бакалавра (назви і шифр наведено за державним класифікатором професій) див. у таблиці 5.

Таблиця 5

Вид економічної діяльності бакалавра-психолога

Код КВЕД		Вид економічної діяльності
розділ, група, клас	п/клас	
73.20	73.20.0	Дослідження та розробки в галузі гуманітарних та суспільних наук
80.1	80.101	Освіта (початкова загальна, середня, вища, навчання дорослих)
85.1	85.11	Охорона здоров'я та соціальна допомога
85.3	85.31.0 85.32.1	Соціальна допомога (із забезпеченням проживання; без забезпечення проживання)
91.33	91.33.0	Громадська діяльність
92.6	92.62.0	Діяльність у сфері спорту
93.05	93.05.0	Індивідуальні послуги

Професійна назва робіт за рішенням розробників ТС та згідно з Державним класифікатором професій ДК003-95 представлена у таблиці 6.

Таблиця 6

Професійна назва роботи бакалавра-психолога

Код КП	Професійна назва роботи
3423	Фахівець з найму робочої сили
3423	Організатор з персоналу
3434.2	Помічник керівника виробничого підрозділу
3434	Інспектор з соціальної допомоги
3460	Фахівець з вирішення конфліктів (побудова сфера)
3340	Лаборант (освіта)

- психолог (2445), що має диплом бакалавра вищого закладу освіти IV-го рівня акредитації.

Крім того, фахівці здатні виконувати професійну роботу:

- психолога (2445,2);

а також може займати первинну посаду :

- психолога.

Підприємства, установи, організації повинні забезпечити необхідні умови для використання бакалаврів з психології відповідно зі здобутою ними у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна кваліфікацією, згідно з чинним законодавством.

8. Можливості подальшого навчання

Випускники Харківського національного університету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, можуть продовжувати навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти у навчальних закладах відповідного рівня акредитації (постанова від 23.11.2011 р. №1341, Закон України «Про вищу освіту» від 01.04.2014 р.).

9. Форми, методи навчання та система оцінювання

Основними формами навчальної роботи, що передбачені при підготовці спеціалістів відповідного рівня, є лекція (традиційна, проблемна, дискусійна), лабораторне заняття у тому разі з використанням ТЗН та експериментального устаткування, практичне або семінарське заняття; практика (навчально-ознайомча); написання рефератів, есе, практичних розробок, звітів з виконання практичних завдань; виконання курсової (реферативної, емпіричної) роботи.

Основними методами навчання є проблемно-орієнтоване навчання, творчо-дослідницьке навчання, навчання на основі лабораторної й виробничої практики, самонавчання.

У навчальному процесі використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, модульний, підсумковий та відстрочений.

Вхідний контроль

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмі попередньої дисципліни. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечуючої дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування навчального процесу. Зазвичай вхідний контроль проводять на першому курсі.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівникам для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, тестовий або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях

та лекціях, колоквиум, виступ студента із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне тестування тощо.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення поточної оцінки, при проведенні заліку і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Розділ (тема) – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з окремої навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ може включати, семінарські, практичні й лабораторні заняття, завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Всі види робіт, що виконуються студентами, відображено в робочій навчальній програмі дисципліни. Письмові контрольні роботи, передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, можуть бути різними за формою: тест, розгорнута відповідь на питання, розв'язання задач, написання есе тощо.

Оцінка за розділом – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Перелік робіт (завдань), які студент зобов'язаний виконати за семестр, критерії їх оцінювання та розподіл балів, відведених для оцінювання поточних контролів, визначаються робочою навчальною програмою дисципліни і доводяться до відома студентів на початку семестру. Приклади критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів наведено у таблицях 7 – 10.

Таблиця 7

Приклад критеріїв оцінювання тестової роботи

Бали	Критерії оцінювання
1 (+)	Повний збіг вказаної відповіді із ключем
0,5 (+/-)	Частковий збіг вказаної відповіді із ключем (вказано не усі вірні відповіді, але без суттєвих помилок)
0 (-)	Повне неспівпадання вказаної відповіді із ключем

Таблиця 8

Приклад критеріїв оцінювання реферативної роботи

Бали та показник, який оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-5	Реферативна робота складена у встановлений викладачем термін. У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-10	- самостійність, оригінальність; - використання основної літератури та додаткового матеріалу або іншомовних джерел; - відповідність формальним критеріям (структура, грамотність мови, якість оформлення); - відповідність змістовним критеріям (володіння сучасним науковим матеріалом, послідовність та логічність викладеного матеріалу, повнота розкриття теми, обґрунтованість висновків).

Таблиця 9

Приклад критеріїв оцінювання практичної (лабораторної) роботи

Бали та показник, який оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-5	Практична (лабораторна) робота складена у встановлений викладачем термін. У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-10	<ul style="list-style-type: none"> - самостійність виконання; - відповідність кількості досліджуваних та використаних методик вимогам практичної роботи; - коректність застосування і оброблення даних психодіагностичних методик; - грамотність і коректність інтерпретації результатів та висновків; - відповідність формальним критеріям при оформленні звіту (структура, грамотність мови, якість оформлення); - відповідність змістовним критеріям при оформленні звіту (володіння сучасним науковим матеріалом, послідовність та логічність викладеного матеріалу, повнота викладених результатів, обґрунтованість висновків).

Таблиця 10

Приклад критеріїв оцінювання активності студента на навчальних заняттях

Бали	Критерії оцінювання
4-5	Прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо
2-3	Прояв одного-двох видів активності на занятті: відповідь на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу.
1	Пасивна присутність на занятті
0	Відсутність на занятті

Кількість балів встановлюється викладачем при плануванні роботи на поточний навчальний рік та може варіювати залежно від кількості та рівня складності завдань.

За рішенням кафедри або викладача навчальної дисципліни студент може отримати додаткові (заохочувальні) бали за якісну роботу протягом семестру і високі результати поточних контролів, участь у роботі наукових конференцій та олімпіад, підготовку наукових публікацій тощо.

Результати зарахування розділів заносяться до індивідуального навчального плану студента, а студенти ознайомлюються з ними до початку підсумкового семестрового контролю. Завдання поточного контролю та контрольні роботи зберігаються на кафедрі протягом року.

Ректорські контрольні роботи

РКК є формою поточного контролю, які проводяться двічі на навчальний рік. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт зараховуються як результати контролю знань за відповідним модулем.

Ректорські контрольні роботи виконують студенти 1 – 4 курсів (крім 8 семестру) з однієї – двох дисциплін для кожного напрямку (спеціальності). Декан факультету за поданням визначає дисципліни, з яких виконуються ректорські контрольні роботи, і узгоджує їх перелік з начальником навчального відділу. Ректорські контрольні роботи виконуються у навчальний час. Графік проведення ректорських контрольних робіт складається навчальним відділом за поданням факультетів і затверджується першим проректором. Студенти не пізніше, ніж за тиждень повинні бути ознайомлені з графіком проведення ректорських контрольних робіт і прикладами завдань попередніх років.

За дорученням кафедри науково-педагогічні працівники розробляють не менше 5 комплектів завдань і зразків відповідей, критерії оцінювання робіт. Всі матеріали для ректорських контрольних затверджуються на засіданнях кафедри та методичної комісії факультету. Зміст, обсяг, структуру та форму контрольної роботи визначає кафедра. За формою така робота може бути тестом, розгорнутою відповіддю на питання, комбінованим завданням тощо.

Факультет надає до навчального відділу не менше 5 комплектів матеріалів для ректорської контрольної роботи в друкованому та електронному вигляді не пізніше ніж за два тижні до проведення роботи. З матеріалів, що надали факультети, навчальний відділ формує завдання для ректорської контрольної роботи для кожного факультету.

Роботи виконуються на аркушах зі штампом факультету (інституту) або на спеціальних бланках. Норма часу на проведення ректорської контрольної роботи складає до 2 академічних годин. Ректорська контрольна робота вважається виконаною, якщо на ній були присутні не менше, ніж 80% студентів. У іншому випадку результати роботи анулюються і призначається повторна контрольна робота. Перевірку всіх контрольних робіт здійснює за дорученням кафедри один науково-педагогічний працівник. Оцінки за ректорську контрольну роботу виставляються за національною шкалою. Приклад системи оцінювання РКК наведено у таблиці 11.

Таблиця 11

Приклад критеріїв оцінювання виконання завдань ректорської контрольної роботи

Оцінка	Критерії оцінювання
відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - повністю розкрив зміст поставленого завдання чи проблеми; - чітко зрозумів зміст, при цьому володіє спеціальною термінологією; - послідовно і логічно викладає матеріал. <p>Допускається 1-2 неточності у викладанні матеріалу, які не приводять до помилкових висновків.</p>
добре	<ul style="list-style-type: none"> - правильно розкрив основний зміст матеріалу; - точно користується термінологією; - роботу виконав без грубих помилок. <p>У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві висновки та узагальнення, не грубі помилки, які не впливають на конкретний зміст.</p>
задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - зміст питання викладено частково, не завжди послідовно; - відповідь неповна, але суть завдання в цілому розкрита; - у використанні термінології є помилки.
незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> - не розкрито основний зміст завдання; - допущені грубі помилки в кінцевих висновках; - студент слабо володіє спеціальною термінологією.

Результати ректорських контрольних робіт аналізуються навчальним відділом, на засіданнях кафедр та методичних комісій. Начальник навчального відділу доповідає про результати на засіданні ректорату. Виконані ректорські контрольні роботи, завдання до них, зразки відповідей та критерії оцінювання зберігаються на кафедрі протягом 1 року.

Підсумковий семестровий контроль

Семестровий підсумковий контроль – це форма реалізації підсумкового контролю з певної дисципліни, яка є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену, диференційованого заліку або заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Якщо робоча навчальна програма дисципліни передбачає як лекційні, так і лабораторні, практичні заняття, семінари, сума балів, які студент може набрати за модульними контролями, дорівнює 60, а сума балів підсумкового семестрового контролю – 40. У випадку коли, передбачено лише лекційну форму занять, сума балів підсумкового семестрового контролю може дорівнювати 85-100 (якщо робоча програма дисципліни передбачає модуль, то студент може набрати 15 балів).

Студент допускається деканом факультету до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо він виконав умови допуску, визначені у робочій навчальній програмі дисципліни.

Семестровий диференційований залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань. Семестровий диференційований залік планується при відсутності екзамену і не передбачає обов'язкову присутність студентів. Як форма контролю диференційований залік передбачено за курсовою роботою на другому на третьому курсах.

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань. Якщо при вивченні дисципліни навчальним планом не передбачені перелічені форми навчальних занять, залік виставляється за результатами залікової роботи. Семестровий залік планується, як правило, при відсутності екзамену і не передбачає обов'язкову присутність студентів. Кількість заліків у кожному семестрі не перевищує 6 (не враховуючи заліки з практики). Семестровий залік з окремої дисципліни проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії. Заліки приймаються науково-педагогічними працівниками, які проводили практичні, семінарські та інші заняття в навчальній групі або читали лекції з даної дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід. Семестрові екзамени складаються підчас екзаменаційних сесій; безсесійні технології семестрового контролю знань студентів в Університеті не використовуються. Кількість екзаменів у кожному семестрі не перевищує 5.

Розклад екзаменаційних сесій затверджується першим проректором і доводиться до науково-педагогічних працівників і студентів не пізніше, ніж за місяць до початку сесії. У разі захворювання екзаменатора завідувач кафедри здійснює його заміну і сповіщає про це деканат.

На підготовку студентів до кожного екзамену відведено 2 – 4 дні (залежно від семестрового обсягу навчальних годин з дисципліни). Перед кожним екзаменом обов'язково проводиться консультація.

Декан може визначати індивідуальні терміни складання екзаменів студентам у зв'язку з поважними причинами (хвороба, сімейні обставини, відрядження тощо), що підтверджені документально. Студенти, які навчаються за індивідуальним навчальним планом, можуть складати екзамени та заліки протягом семестру, але не пізніше початку наступного семестру. За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо), що документально підтверджені, окремим студентам може встановлюватись індивідуальний графік складання екзаменів (заліків) тривалістю не більше місяця з початку наступного навчального семестру.

Екзамени приймає лектор, які викладав курс. У прийманні екзамену можуть брати участь науково-педагогічні працівники, які проводили у навчальній групі інші види занять з дисципліни. Якщо окремі розділи дисципліни викладалися кількома викладачами, екзамен (залік) може проводитися за їх участю з виставленням однієї загальної оцінки. За наявності поважних причин завідувач кафедри за узгодженням з деканом може призначати для приймання екзамену іншого науково-педагогічного працівника з числа лекторів даної дисципліни.

Семестровий підсумковий контроль проводиться на факультеті психології в письмовій формі. Зміст, обсяг, структура, форма екзаменаційної (залікової) роботи, система і критерії її оцінювання визначаються науково-педагогічним працівником і затверджуються на засіданні кафедри. За формою така робота може бути тестом, есе, розгорнутою відповіддю на питання, розв'язуванням задач, комбінованим завданням тощо.

Екзаменаційні білети (завдання) і критерії оцінювання є обов'язковою складовою навчально-методичного комплексу дисципліни. На початку семестру науково-педагогічний працівник повинен ознайомити студентів зі змістом, структурою, формою екзаменаційної (залікової) роботи та прикладами завдань попередніх років, а також із системою і критеріями її оцінювання.

У таблиці 12 наведено приклад критеріїв оцінювання завдань екзаменаційної роботи, у варіанти коли білет містить два питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів, сумарна оцінка за роботу складатиме 40 балів.

Норма часу на проведення семестрового екзамену в письмовій формі складає до 3 годин на академічну групу, семестрового заліку – до 2 годин на академічну групу. На перевірку науково-педагогічним працівником однієї письмової семестрової екзаменаційної роботи відводиться 0,5 години.

Таблиця 12

Приклад критеріїв оцінювання екзаменаційної роботи

Бали за контрольне питання	Критерії оцінювання
18-20	У відповіді повністю розкрито зміст питання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійної роботи.
14-17	Відповідь досить повно розкриває зміст питання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, студент володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалі студент має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.
10-13	Відповідь на контрольне питання є неповною, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. Студент припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом є середнім.

5-9	У відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; студент слабо володіє термінологією дисципліни.
0-4	Відповідь практично відсутня, студент демонструє незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; не володіє термінологією.

При проведенні семестрового контролю екзаменатор має таку документацію:

- затвержені завідувачем кафедри (із зазначенням номера протоколу та дати засідання кафедри) екзаменаційні білети;
- екзаменаційно-залікову відомість, підписану заступником деканом факультету (заступником декана з навчальної роботи).

Екзаменаційно-залікову відомість екзаменатор отримує в деканаті напередодні або в день проведення семестрового контролю.

Присутність на екзаменах або заліках сторонніх осіб без дозволу ректора, проректора або декана факультету не допускається.

Відмова студента виконувати екзаменаційне завдання атестується як незадовільна відповідь.

Студентів ознайомлюють із результатами своєї екзаменаційної (залікової) письмової роботи не пізніше, ніж через 5 робочих днів після її написання. Студентам надають у разі потреби перевірені роботи і пояснення щодо отриманої оцінки. В разі незгоди з оцінкою студент має право подати в день оголошення оцінки завідувачу кафедри письмову апеляцію, вказавши конкретні причини незгоди з оцінкою. Завідувач кафедри разом з екзаменатором, залучаючи, за необхідності, інших фахівців, протягом трьох днів розглядає апеляцію і в усній формі сповіщає студента про результати розгляду.

Оцінка семестрового контролю виставляється у відомість та в індивідуальний навчальний план студента. Сумарна оцінка за вивчення дисципліни виставляється за національною та європейською шкалами за системою, яка наведена у таблиці 13.

Таблиця 13

Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69		
50-59	задовільно	незараховано
1-49	незадовільно	

Результати семестрового контролю вносяться науково-педагогічним працівником у відомість обліку успішності та індивідуальний навчальний план

студента, а працівниками деканату – в журнал обліку успішності студентів. У відомість та індивідуальний навчальний план студента науково-педагогічний працівник записує повну кількість навчальних годин (аудиторних та самостійної роботи), кількість кредитів, а також позитивну оцінку за національною та європейською шкалами.

У разі отримання незадовільної оцінки, перескладання екзамену (заліку) з дисципліни допускається не більше двох разів. Перший раз – у письмовій формі науково-педагогічному працівнику, при другому перескладанні – в усній чи комбінованій формі комісії, яка створюється деканом. Оцінка комісії є остаточною.

Студентам, які одержали під час сесії не більше двох незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру. Повторне складання екзаменів (заліків) здійснюється тільки після закінчення екзаменаційної сесії протягом канікул.

Кожний науково-педагогічний працівник у цей період повинен призначити два перескладання. Для ліквідації академічної заборгованості деканат оформлює додаткову екзаменаційно-залікову відомість/лист і видає її науково-педагогічному працівнику, який повинен повернути додаткову екзаменаційно-залікову відомість/лист до деканату після її заповнення.

У разі прийому екзаменів (заліків) комісією екзаменаційно-залікову відомість підписують усі члени комісії. Терміни повернення науково-педагогічним працівником додаткових відомостей визначаються деканатом.

Екзаменаційні (залікові) матеріали: екзаменаційні білети (завдання), критерії оцінювання, екзаменаційні (залікові) роботи зберігаються на кафедрі протягом року. З екзаменаційними матеріалами можуть бути ознайомлені ректор, перший проректор, проректори з навчальної роботи, начальник навчального відділу, декан факультету.

Результати семестрового контролю обговорюються на засіданнях кафедр, ректорату, вчених рад факультетів та Вченої ради університету і є одним із важливих чинників управління якістю навчального процесу в університеті.

10. Форми атестації здобувачів вищої освіти.

Атестація бакалаврів, які навчаються в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна проводиться на основі аналізу успішності навчання, оцінювання якості вирішення випускниками задач діяльності, що передбачені даним Тимчасовим стандартом, та рівня сформованості компетентностей щодо вирішення задач діяльності, які можуть виникнути.

Метою атестації є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-професійної підготовки випускників вимогам даного Тимчасового стандарту вищої освіти.

Атестація випускників освітньо-професійного рівня бакалаврів з психології проводиться Атестаційними екзаменаційними комісіями вищих навчальних закладів з спеціальності 053 Психологія на основі аналізу успішності і оцінки якості вирішення випускниками професійних та соціально-

професійних завдань, передбачених даним Тимчасовим стандартом вищої освіти.

Атестація бакалавра з спеціальності 053 Психологія включає Атестаційний іспит з «Загальної психології» та Атестаційний іспит «Комплексний з психології» з подальшим врученням диплома про одержання базової вищої освіти з присвоєнням кваліфікації – бакалавр з психології.

11. Посилання

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.
2. Національна рамка кваліфікації (НРК) (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341).
3. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна (наказ ректора ХНУ імені В.Н.Каразіна № 0201- 1/243 від 23 травня 2016 р.).
4. Сучасні підходи до побудови освітніх програм. – Методичні матеріали. Укладачі: Холін Ю.В., Кравцов С.О., Маркова Т.О.